

Віталій ЛІСОГОР,

кандидат юридичних наук, доцент,
Національна академія внутрішніх справ,
кафедра криміналістики Навчально-наукового
інституту права та психології,
професор,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2169-346X>,
e-mail: mars_70@ukr.net

ОСОБА ПРАВОПОРУШНИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЕЮ 156¹ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У статті розглянуто окремі питання, пов'язані з особою правопорушника як елементом криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, передбачених ст. 156¹ Кримінального кодексу України. Визначено ознаки, властиві особі, яка вчинила таке кримінальне правопорушення. Під час дослідження було виявлено, що встановлення ознак особи правопорушника як основного елемента криміналістичної характеристики та їх врахування під час розслідування дозволяє правильно окреслити його напрям, сформулювати слідчі версії, використовувати відповідні тактичні прийоми під час слідчих (розшукових) дій тощо. Також було встановлено, що аналіз соціально-демографічних, біологічних, психологічних і цифрових ознак, властивих особі правопорушника, дозволяє з'ясувати мотиви, причини та умови вчиненого кримінального правопорушення, визначити ступінь його суспільної небезпеки та завданої шкоди тощо. Встановлено соціально-демографічні та психологічні ознаки особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ст. 156¹ Кримінального кодексу України. Зазначено, що визначення біологічних характеристик особи під час розслідування цих кримінальних правопорушень дає можливість встановити та ідентифікувати її і, таким чином, встановити правопорушника, який його вчинив. Зазначено, що оскільки домагання дитини для сексуальних цілей може здійснюватися, у тому числі, з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, тому розглянуті й цифрові ознаки особи правопорушника. При цьому підкреслено, що роль цифрових ознак у криміналістичній характеристиці особи правопорушника по цій категорії кримінальних правопорушень зростає. Наголошується, що встановлення соціально-демографічних, біологічних, психологічних та цифрових ознак особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ст. 156¹ Кримінального кодексу України, дозволяє скласти її криміналістичний портрет, з'ясувати мотив та спосіб дії і відповідно визначити правильний напрям розслідування.

Ключові слова: правопорушник, ознаки особи, статевая свобода, домагання, кримінальне провадження.

Постановка проблеми. Проблема кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх і малолітніх є однією з найбільш складних і чутливих. Так, заступник Генерального прокурора України В. Логачов звертає увагу на те, що особливо тривожною є тенденція до зростання кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості дітей. У 2025 році кількість постраждалих від таких правопорушень зросла на 27% порівняно з попереднім роком [1].

Начальник ювенальної поліції України В. Богдан зазначив: «Лише у 2024 році ми зафіксували 546 випадків сексуального насильства, розбещення чи дій сексуального характеру щодо осіб, які не досягли 16 років. Це – дуже чутлива категорія злочинів, яка становить значну частку від загальної кількості правопорушень, вчинених щодо дітей» [2].

Як зазначається, однією з поширених проблем є порушення прав дітей на статеву свободу та статеву недоторканість, а отже, їх захист від сексуаль-

ної експлуатації та сексуального насильства потребує свого переосмислення, виходячи з обставин, що існують сьогодні (зміни законодавства, бойові дії, масова еміграція дітей за кордон тощо) [3].

Захист дітей від сексуальних домагань є пріоритетом кримінальної політики та діяльності правоохоронних органів. Включення в Кримінальний кодекс України статті 156¹, що криміналізує домагання дитини для сексуальних цілей, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій (ІКТ), висуває нові вимоги до методики побудови криміналістичної характеристики особи правопорушника.

Особа правопорушника є одним із важливих елементів криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, інформація про яку дозволяє встановити дані, необхідні для організації ефективного розслідування кримінального правопорушення. Ознаки, що характеризують особу, мають безпосереднє відношення до мотивів і способів вчиненого кримінального правопорушення, а їх встановлення має важливе значення для розслідування. Тому дослідження особи правопорушника у криміналістичній характеристиці кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості дітей є актуальним у сучасній криміналістиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемам кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх і малолітніх присвячені наукові праці М. Денисовського і І. Федчака, які розглянули сутність та профілактику кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх і малолітніх [4]; Г. Нікітіної-Дудікової, яка запропонувала криміналістичну методику розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей [5]; В. Омечинської, яка дослідила кримінально-правову охорону статевої свободи та статевої недоторканості дитини [6]; О. Гуміна та В. Петрик, які обґрунтували криміналістичну характеристику сексуального насильства, вчиненого групою осіб щодо неповнолітнього [7]; В. Сенько, яка проаналізувала склад кримінального правопорушення за ст. 156¹ Кримінального кодексу України [8]; Г. Попова, який розглянув питання захисту дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства

[9] та новели національного законодавства щодо відповідальності за «грумінг» [10]; А. Тищенко, яка дослідила характеристику суб'єкта складу злочину домагання дитини для сексуальних цілей [11]; О. Алексійчука, який розглянув домагання дітей для сексуальних цілей як об'єкт кримінально-правового регулювання та криміналістичного дослідження [12], та ін.

Дослідження особи правопорушника як елемента криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх і малолітніх посідає важливе місце у сучасній криміналістиці. У наукових працях останніх років простежується тенденція до комплексного аналізу соціально-демографічних, психологічних та криміналістичних ознак правопорушників.

Мета статті. Визначити ознаки особи правопорушника як елемента криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, передбачених ст. 156¹ КК України.

Виклад основного матеріалу. Аналіз ст. 156¹ КК України [13] свідчить, що особою правопорушника цього кримінального правопорушення є повнолітня особа, яка вчиняє протиправні дії одноособово або в складі групи. У Цивільному кодексі України зазначено, що повну цивільну дієздатність має фізична особа, яка досягла вісімнадцяти років (повноліття) (ст. 34) [14]. Згідно з Кримінальним кодексом України, суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до цього Кодексу може наставати кримінальна відповідальність (ст. 18) [13].

Отже, особою правопорушника за ст. 156¹ КК України є повнолітня особа. Ця особа знає або припускає, що потерпіла особа не досягла шістнадцятирічного віку. Це стосується і випадків, коли правопорушник міг та повинен був це передбачити. При цьому винна особа усвідомлювала (достовірно знала або припускала), що потерпілий не досяг шістнадцятирічного віку, або ж повинна була і могла це усвідомлювати за обставин справи

Кримінологічна наука виділяє такі групи ознак, притаманних особі, яка вчинила кримінальне правопорушення:

- 1) соціально-демографічні;
- 2) кримінально-правові;
- 3) морально-психологічні [15, с. 96].

Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, розглядається як:

а) особа індивіда, що вчинила конкретне кримінальне правопорушення;

б) особа окремих категорій (видів) злочинців (наприклад, убивць, хабарників та ін.);

в) особа злочинця загалом [16, с. 357–361].

Криміналістика особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, зазвичай розглядає з точки зору її криміналістичної характеристики, яка має відображати людину як соціально-біологічну систему з притаманними їй властивостями, серед яких є фізичні, біологічні та соціальні [17, с. 422]. Також звертається увага на наявність в особі певних даних демографічного характеру, деяких моральних якостей і психологічних особливостей [18, с. 278].

У науковій літературі зазначається, що особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, як елемент криміналістичної характеристики, – це сукупність соціально значущих ознак і відносин, які характеризують винну в порушенні кримінального закону людину в поєднанні з іншими умовами та обставинами, що впливають на її злочинну поведінку [19, с. 181–184].

Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, – це стійка сукупність криміналістично значущих психофізичних властивостей, рис, мотиваційних установок, емоційної та раціональної сфер людської свідомості, що відобразилися в слідах кримінального правопорушення в процесі підготовки, вчинення, приховання слідів кримінального правопорушення та подальшої поведінки після вчинення кримінального правопорушення, і мають значення для розслідування кримінального правопорушення [5, с. 260].

Оскільки домагання дитини для сексуальних цілей здійснюється, у тому числі, з використанням ІКТ, слід розглянути й цифрову ознаку. Варто зазначити, що цифрові сліди дедалі частіше відіграють вирішальну роль в установленні контактів і присутності підозрюваних, проте їх інтеграція в традиційні криміналістичні підходи потребує стандартизації та методичної підтримки.

Отже, для визначення особливостей особи правопорушника як елемента криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, передбачених ст. 156¹ КК України, встановимо її ознаки: 1) соціально-демографічні; 2) психологічні; 3) біологічні та 4) цифрові.

Соціально-демографічні та психологічні ознаки правопорушників мають системне значення для розуміння механізму кримінального правопорушення. Вік, стать, рівень освіти та соціальний статус формують базовий профіль, який може бути використаний для прогнозування ризику вчинення кримінального правопорушення. Психологічні особливості, зокрема девіантна поведінка та наявність психічних розладів, визначають мотивацію та спосіб дій правопорушника.

На відміну від загальнокримінальних (наприклад, крадіжок чи грабежів), кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх і малолітніх характеризуються високим рівнем латентності та специфічними психологічними мотивами. Це вимагає від криміналістики особливих методів дослідження особи правопорушника, включаючи психологічне профілювання та аналіз соціальних зв'язків.

Соціальне середовище відіграє ключову роль у формуванні поведінки правопорушників. Більшість кримінальних правопорушень вчиняються у знайомому соціальному контексті – серед родичів, знайомих або сусідів. Це підтверджує тезу про те, що профілактика має бути спрямована не лише на індивідуальний рівень, а й на сімейне та освітнє середовище.

Щодо соціально-демографічних ознак статистичні дані, а також результати окремих наукових досліджень вказують на те, що статеві кримінальні правопорушення, у тому числі й передбачені ст. 156¹ КК України, у переважній більшості вчиняють чоловіки [20; 21; 22; 23; 5]. Переважну частину таких правопорушень вчинили особи віком від 18 до 45 років [24, с. 19; 25, с. 246; 5, с. 265; 26, с. 95].

Щодо освіти, то особи, які вчиняють статеві кримінальні правопорушення, характеризується доволі низьким її рівнем. Так, відповідно до статистичних даних Офісу Генерального прокурора більшість таких правопорушень вчинено особами з базовою середньою та профільною середньою освітою, а також професійною (професійно-технічною) освітою [20].

Окремі наукові дослідження вказують на те, що 51,6% правопорушників мають повну загальну середню освіту, 36,1% – базову загальну середню освіту, 6,4% – початкову загальну освіту, 3,2% – незакінчену вищу, 1,6% – повну вищу освіту, 0,7% – неписьменні [25, с. 247].

У наукових працях зазначається, що статеві кримінальні правопорушення характеризуються низькою культурою та проблемами інтелектуального розвитку осіб, які їх вчиняють [27, с. 128–132].

Щодо зайнятості осіб, які вчинили такі кримінальні правопорушення, статистичні дані Офісу Генерального прокурора свідчать, що у переважній більшості ними є працездатні особи, які не працюють і не навчаються [20].

Особи, які вчинили кримінальні правопорушення, передбачені ст. 156¹ КК України, мають певні психологічні ознаки. Ці ознаки (девіантна поведінка, психічні розлади, мотивація) мають вирішальне значення для розуміння мотиваційної сфери та вибору способів дій правопорушника.

У наукових джерелах зазначається, що особи, які вчиняють статеві кримінальні правопорушення, характеризуються примітивними поглядами на інтимні стосунки як на фізіологічний акт, низьким рівнем культури й освіти [28, с. 58].

Слід зазначити, що особи, які вчиняють кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх і малолітніх, характеризуються схильністю до порушення соціальних норм, агресивністю, низьким рівнем самоконтролю. У частини правопорушників діагностуються розлади особистості, сексуальні девіації. Їх мотивацією є задоволення сексуальних потреб, прагнення домінувати, іноді – помста чи компенсація власних комплексів.

Психологічні ознаки особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, встановлюються під час його розслідування. Для цього проводяться окремі слідчі (розшукові) дії, призначаються відповідні судові експертизи. Так, наприклад, під час розслідування кримінального провадження по обвинуваченню громадянина у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 156, ч. 1 ст. 156¹, ч. 2 ст. 301 та ч. 1 ст. 301¹ КК України, була призначена і проведена судово-психіатрична експертиза [29].

Слід зазначити, особи, які вчинили кримінальні правопорушення, передбачені ст. 156¹ КК України, належать до різних типів. Є випадкові правопорушники, які вчинили правопорушення внаслідок випадкового збігу обставин. Є системні, тобто осо-

би з усталеними девіантними моделями поведінки, що мають схильність до маніпуляцій та планування контактів із дітьми. Також є особи з попередніми судимостями та високим ризиком повторного вчинення кримінального правопорушення. Ці фактори треба враховувати.

Щодо біологічних ознак особи, їх з'ясування під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 156¹ КК України, дає можливість встановити та ідентифікувати її і у такий спосіб встановити правопорушника, який вчинив це кримінальне правопорушення.

Оскільки домагання дитини для сексуальних цілей може здійснюватися, зокрема, з використанням ІКТ, тому слід розглянути й цифрові ознаки особи правопорушника.

Сучасна цифрова криміналістика акцентує увагу на метаданих, геолокації та інших цифрових даних як на джерелах, що часто мають вирішальне значення для встановлення інформації про особу та ознаки її дій. Слід зазначити, що роль цифрових ознак у криміналістичній характеристиці особи правопорушника по цій категорії кримінальних правопорушень зростає. Звісно ж, що цифрові докази самі по собі не завжди є достатніми, їх доказова сила значно зростає при поєднанні з іншими ознаками, що характеризують таку особу.

Отже, встановлення соціально-демографічних, біологічних, психологічних і цифрових ознак особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ст. 156¹ КК України, дає можливість скласти її криміналістичний портрет, зрозуміти мотив і спосіб дій та відповідно визначити правильний напрям розслідування.

Висновки. Особа правопорушника як елемент криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, передбачених ст. 156¹ КК України, характеризується певними ознаками: соціально-демографічними, психологічними, біологічними та цифровими. Встановлення цих ознак та визначення їх характеристик має значення як з наукової точки зору, так і для практики розслідування кримінальних правопорушень. Слід враховувати, що дані, які характеризують цю особу, будуть змінюватися, на них будуть впливати різні фактори, тому це потребує подальших досліджень.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ:

1. В Україні зросла кількість злочинів проти дітей: за рік постраждали понад 7 тисяч неповнолітніх. URL: <https://zmina.info/news/v-ukrayini-zroslo-kilkist-zlochyniv-proti-ditej-za-rik-postrazhdaly-ponad-7-tysyach-nepovnolitnih/>.
2. Василь Богдан: Кількість злочинів щодо дітей і скоєних дітьми наразі зменшується. URL: <https://mvs.gov.ua/news/vasil-bogdan-kilkist-zlociniv-shhodo-ditei-i-skojenix-ditmi-narazi-zmensujetsia>.

3. Попов Г. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: окремі особливості захисту прав дітей. URL: <https://jurfem.com.ua/kryminalni-pravoporushennya-proty-statevoi-svobody-nedotorkanosti-zakhyst-prav-ditey/>.
4. Денисовський М. Д. Сутність та профілактика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх і малолітніх : посібник / М. Д. Денисовський, І. А. Федчак. Львів, Тернопіль : ЛьвДУВС, 2018. 132 с.
5. Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей [Текст] : монографія / Г. Ю. Нікітіна-Дудікова. Вінниця : ТВОРИ, 2022. 624 с.
6. Омечинська В. Ю. Кримінально-правова охорона статевої свободи та статевої недоторканості дитини : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів: 2019. 265 с.
7. Гумін О., Петрик В. Криміналістична характеристика сексуального насильства, вчиненого групою осіб щодо неповнолітнього. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». № 3 (31), 2021. С. 252–259. <https://doi.org/10.23939/law2021.31.252>.
8. Сенько В. Аналіз складу кримінального правопорушення за ст. 156¹ Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (119). С. 427–432. <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-4-427-432>.
9. Попов Г. Захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства: що нового? URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/zahyst-ditej-vid-seksualnoyi-ekspluatatsiyi-ta-seksualnogo-nasyilstva-shho-novogo>.
10. Попов Г. Новели національного законодавства щодо відповідальності за «грумінг». URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/zahyst-ditej-vid-seksualnoyi-ekspluatatsiyi-ta-seksualnogo-nasyilstva-shho-novogo>.
11. Тищенко А. Д. Домагання дитини для сексуальних цілей: характеристика суб'єкта складу злочину. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія юридична. № 2 (2024). С. 91–97. <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2024-2-13>.
12. Алексійчук О. Домагання дітей для сексуальних цілей як об'єкт кримінально-правового регулювання та криміналістичного дослідження. *Наука і правоохорона*. 2025. Вип. 4 (70). С. 61–70. <https://doi.org/10.33270/05257004.6>.
13. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
14. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
15. Курс криминології : Загальна частина : підручник : у 2 кн. / О. М. Джужа, П. П. Михайленко, О. Г. Кулик та ін.; за заг. ред. О. М. Джужі. К.: Юрінком Інтер, 2001. 352 с.
16. Маханьков Д. Г. Особистість злочинця як ключове поняття криминології. *Форум права*. 2009. № 1. С. 357–361.
17. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. К. : Кондор, 2005. С. 588 с.
18. Криміналістика : підручник / [В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.]. Харків : Право, 2008. 464 с.
19. Чаплинська Ю. А. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики злочинів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 6. 2019. С. 181–184. <https://doi.org/10.15421/3919122>.
20. Про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. *Офіс Генерального прокурора*. URL : <https://gp.gov.ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kryminalni-pravoporushennya-2>.
21. Джужа О. М. Запобігання злочинам, пов'язаним із сексуальним насильством : монографія. Київ : Атіка, 2009. 240 с.
22. Козлюк Л. Г. Криминологічна характеристика особистості злочинця, який вчинив статевий злочин щодо неповнолітнього : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2009. 16 с.
23. Косенко С. С. Віктимологічна профілактика статевого злочинів щодо неповнолітніх : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 12.00.08. Київ, 2004. 21 с.
24. Джужа А. О. Запобігання злочинам проти статевої недоторканості дитини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2012. 20 с.
25. Козлюк Л. Г. Соціально-демографічна характеристика злочинців, які вчинили статевий злочин щодо неповнолітнього. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 10. С. 245–248.
26. Романцова С. В. Запобігання сексуальному насильству щодо дітей в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2018. 176 с.
27. Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики у злочинах проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2021. № 53. С. 128–132. DOI <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.53.25>.

28. Надання допомоги дітям-жертвам злочинів, пов'язаних із торгівлею дітьми, дитячою проституцією, дитячою порнографією, проти статевої свободи та статевої недоторканості дитини, з урахуванням національної та міжнародної практик / Л. С. Волинець, Л. П. Гурковська, І. В. Савчук. Київ : К. І. С., 2011. 132 с.
29. Вирок Харківського апеляційного від 5 серпня 2025 року у провадженні № 11-кп/818/275/25. URL : <https://www.data-ua.com/doc/2342552353/persons>.

REFERENCES:

1. V Ukraini zrosla kilkist zlochyniv proty ditei: za rik postrazhdaly ponad 7 tysiach nepovnolitnikh. URL: <https://zmina.info/news/v-ukrayini-zrosla-kilkist-zlochyniv-proty-ditej-za-rik-postrazhdaly-ponad-7-tysiach-nepovnolitnih/>.
2. Vasyly Bohdan: *Kilkist zlochyniv shchodo ditei i skoiennykh ditmy narazi zmeshuietsia*. URL: <https://mvs.gov.ua/news/vasil-bogdan-kilkist-zlociniv-shhodo-ditei-i-skojenix-ditmi-narazi-zmensujetsia>.
3. Popov H. *Kryminalni pravoporushennia proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti osoby: okremi osoblyvosti zakhystu prav ditei*. URL: <https://jurfem.com.ua/kryminalni-pravoporushennya-proty-statevoi-svobody-nedotorkanosti-zakhyst-prav-ditej/>.
4. Denysovskiy M. D. *Sutnist ta profilaktyka zlochyniv proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti nepovnolitnikh i malolitnikh* : posibnyk / M. D. Denysovskiy, I. A. Fedchak. Lviv, Ternopil : LvDUVS, 2018. 132.
5. Nikitina-Dudikova H. Yu. *Kryminalistychna metodyka rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti ditei* [Tekst] : monohrafiia / H. Yu. Nikitina-Dudikova. Vinnytsia : TVORY, 2022. 624.
6. Ometsynska V. Yu. *Kryminalno-pravova okhorona statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti dytyny* : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Lviv: 2019. 265.
7. Humin O., Petryk V. *Kryminalistychna kharakterystyka seksualnogo nasylstva, vchynenoho hrupoiu osib shchodo nepovnolitnogo*. Visnyk Natsionalnogo universytetu «Lvivska politehnika». Serii: «Yurydychni nauky». № 3 (31), 2021. S. 252–259. <https://doi.org/10.23939/law2021.31.252>.
8. Senko V. *Analiz skladu kryminalnogo pravoporushennia za st. 156' Kryminalnogo kodeksu Ukrainy*. Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. 2022. № 4 (119). S. 427–432. <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-4-427-432>.
9. Popov H. *Zakhyst ditei vid seksualnoi ekspluatatsii ta seksualnogo nasylstva: shcho novoho?* URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/zahyst-ditej-vid-seksualnoyi-ekspluatatsiyi-ta-seksualnogo-nasylstva-shho-novogo>.
10. Popov H. *Novely natsionalnogo zakonodavstva shchodo vidpovidalnosti za «hruminh»*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/zahyst-ditej-vid-seksualnoyi-ekspluatatsiyi-ta-seksualnogo-nasylstva-shho-novogo>.
11. Tyshchenko A. D. *Domahannia dytyny dlia seksualnykh tsilei: kharakterystyka subiekta skladu zlochynu*. Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Serii yurydychna. № 2 (2024). S. 91–97. <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2024-2-13>.
12. Aleksiiichuk O. *Domahannia ditei dlia seksualnykh tsilei yak ob'iekt kryminalno-pravovoho rehuliuвання ta kryminalistychnoho doslidzhennia*. Nauka i pravookhorona. 2025. Vyp. 4 (70). S. 61–70. <https://doi.org/10.33270/05257004.6>.
13. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 5 kvit. 2001 r. № 2341-III. Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
14. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16 sich. 2003 r. № 435-IV. Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
15. *Kurs kryminolohii : Zahalna chastyna* : pidruchnyk : u 2 kn. / O. M. Dzhuzha, P. P. Mykhailenko, O. H. Kulyk ta in.; za zah. red. O. M. Dzhuzhi. K.: Yurinkom Inter, 2001. 352.
16. Makhankov D. H. *Osobystist zlochynitsia yak kliuchove poniattia kryminolohii*. Forum prava. 2009. № 1. 357–361.
17. Saltevskiy M. V. *Kryminalistyka (u suchasnomu vykladi)* : pidruchnyk. K. : Kondor, 2005. 588.
18. *Kryminalistyka* : pidruchnyk / [V. Yu. Shepitko, V. O. Konovalova, V. A. Zhuravel ta in.]. Kharkiv : Pravo, 2008. 464.
19. Chaplynska Yu. A. *Osoba zlochynitsia yak element kryminalistychnoi kharakterystyky zlochyniv*. Aktualni problemy vitchyznianoї yurysprudentsii. № 6. 2019. S. 181–184. <https://doi.org/10.15421/3919122>.
20. *Pro osib, yaki vchynily kryminalni pravoporushennia*. Ofis Heneralnogo prokurora. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchynili-kriminalni-pravoporushennya-2>.
21. Dzhuzha O. M. *Zapobihannia zlochynam, poviazanyim iz seksualnym nasylstvom* : monohrafiia. Kyiv : Atika, 2009. 240.
22. Kozliuk L. H. *Kryminolohichna kharakterystyka osobystosti zlochynitsia, yakyi vchynyv statevyi zlochyn shchodo nepovnolitnogo* : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kyiv, 2009. 16.
23. Kosenko S. S. *Vikymolohichna profilaktyka statevykh zlochyniv shchodo nepovnolitnikh* : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 12.00.08. Kyiv, 2004. 21.

24. Dzhuzha A. O. *Zapobihannia zlochinam proty statevoi nedotorkanosti dytyny* : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kyiv, 2012. 20.
25. Kozliuk L. H. *Sotsialno-demohrafichna kharakterystyka zlochyntsyv, yaki vchynyly statevyi zlochin shchodo nepovnotitnoho*. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. 2010. № 10. 245–248.
26. Romantsova S. V. *Zapobihannia seksualnomu nasylstvu shchodo ditei v Ukraini* : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Lviv, 2018. 176.
27. Nikitina-Dudikova H. Yu. *Osoba zlochyntsia yak element kryminalistychnoi kharakterystyky u zlochinakh proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti ditei*. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia. 2021. № 53. S. 128–132. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.53.25> .
28. *Nadannia dopomohy ditiam-zhertvam zlochyniv, poviazanykh iz torhivleiu ditmy, dytiachoiu prostytutsiieiu, dytiachoiu pornohrafiieiu, proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti dytyny, z urakhuvanniam natsionalnoi ta mizhnarodnoi praktyk* / L. S. Volynets, L. P. Hurkovska, I. V. Savchuk. Kyiv : K. I. S., 2011. 132.
29. *Vyrok Kharkivskoho apeliatsiinoho vid 5 serpnia 2025 roku u provadzhenni № 11-кп/818/275/25*. URL : <https://www.data-ua.com/doc/2342552353/persons>.

Vitalii LISOHOR,
Candidate of Law, Associate Professor,
National Academy of Internal Affairs,
Department of Criminalistics, Educational and
Scientific Institute of Law and Psychology,
professor,
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2169-346X>,
e-mail: mars_70@ukr.net

THE PERSONALITY OF THE OFFENDER AS AN ELEMENT OF THE CRIMINALISTIC CHARACTERISTICS OF CRIMINAL OFFENSES PROVIDED FOR IN ARTICLE 156¹ OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

The article considers certain issues related to the identity of the offender as an element of the forensic characteristics of criminal offenses provided for in Article 156¹ of the Criminal Code of Ukraine. The main features inherent in persons who commit these criminal offenses are identified. During the study, it was found that establishing the features of the offender's identity as the main element of the forensic characteristics and taking them into account during the investigation allows you to correctly outline its direction, formulate investigative versions, use appropriate tactical techniques during investigative (search) actions, etc. It was also established that the analysis of socio-demographic, biological, psychological and digital characteristics inherent in the offender allows to clarify the motives, causes and conditions of the committed criminal offense, to determine the degree of its social danger and the harm caused, etc. The socio-demographic and psychological characteristics of persons who commit criminal offenses provided for in Article 156¹ of the Criminal Code of Ukraine have been established. It is noted that the determination of the biological characteristics of a person during the investigation of these criminal offenses makes it possible to establish and identify him and, thus, to establish the offender who committed it. It is noted that since the sexual harassment of a child can be carried out, including using information and telecommunications systems or technologies, digital signs of the offender's identity are also considered. It is emphasized that the role of digital signs in the forensic characterization of the offender's identity in this category of criminal offenses is increasing. It is emphasized that establishing socio-demographic, biological, psychological and digital characteristics of a person who committed a criminal offense, as provided for in Article 156¹ of the Criminal Code of Ukraine, makes it possible to create a forensic portrait of him, understand the motive and method of action, and accordingly determine the correct direction of the investigation.

Keywords: *offender, personality traits, sexual freedom, harassment, criminal proceedings.*

Стаття надійшла до редакції: 14.04.2026 р.

Прийнята до друку: 13.05.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення): 25.05.2026 р.